

Wirtualnie, ale nadal blisko - rok 2020 w Krakowie Mieście Literatury UNESCO

2021-01-14

Poszukiwanie nowych środków przekazu, programowe eksperymenty i wirtualny kontakt to doświadczenia bliskie kulturze w 2020 roku. Pomimo trudnych okoliczności zakończony rok w Krakowie Mieście Literatury UNESCO należy uznać za udany. Dlaczego? Oto podsumowanie!

Przygotowany w błyskawicznym czasie u progu pierwszej fali pandemii pakiet narzędzi wspierających sektor krakowskiej kultury pod nazwą „Kultura odporna” był pilną odpowiedzią na potrzeby środowiska dotkniętego nieoczekiwanym kryzysem. W ramach inicjatyw wspierających 22 krakowskie księgarnie i antykwariaty otrzymały pomoc z programu „Księgarnie Odporne”, a 41 projektów książkowych wyróżniono Nagrodą Krakowa Miasta Literatury UNESCO. Z kolei powstała z myślą o krakowskiej kulturze platforma PLAY KRAKÓW stworzyła nie tylko nowe możliwości kontaktu z publicznością, ale i promocji wydarzeń na ogólnopolską skalę, na czym skorzystali także odbiorcy wydarzeń literackich.

Znakiem rozpoznawczym programu KMLU są działania na rzecz branży literackiej. Ewolucji programu wydawniczego towarzyszy Nagroda Krakowa Miasta Literatury UNESCO przyznawana od 2020 roku. Wyróżnieniem honorujemy projekty książkowe (przed publikacją) odwołujące się do literackiego dziedzictwa Krakowa poprzez temat, osobę autora/autorki lub wydawnictwo. W wyniku pierwszej edycji programu przyznaliśmy wsparcie dla 41 tytułów, a łączna pula nagród wyniosła ponad 200 tys. zł. Wsparciem objęto nowe publikacje uznanych autorów m.in. Ewy Lipskiej, Wojciecha Nowickiego i Dominiki Słowik oraz literackich debiutantów, takich jak Adrianna Alksnin. Spotkania z autorkami i autorami książek patronackich KMLU wzbogaciły Festiwal Conrada, a półki programu wydawniczego zagościły też na stałe w 12 krakowskich księgarniach.

Nieustająco strategiczna jest dla nas współpraca z tradycyjnymi księgarniami, mocno dotkniętymi przez ekonomiczne skutki pandemii. Zrealizowany pomiędzy kwietniem a czerwcem program „Księgarnie Odporne” wyprzedził rządową tarczę ochronną i pomógł 23 księgarniom w najtrudniejszych pierwszych miesiącach pandemii. Efektem programu o łącznej wartości 100 tys. zł. był szereg recenzji książkowych publikowanych na Facebooku i w miesięczniku „Karnet”. Przez cały rok księgarnie ściśle współpracowały z Biblioteką Kraków, oferując specjalne rabaty czytelnikom biblioteki. Pomimo okoliczności odbyły się też trzy edycje Krakowskiego Kiermaszu Książki tworzonego z myślą o antykwariuszach. Rok zwieńczył plebiscyt „Wybieramy Księgarnię Roku 2020”, w wyniku którego krakowianie wyłonili w głosowaniu swoje ulubione księgarnie i antykwariaty. Tym razem triumfatorkami okazały się: Księgarnia Karakter (w kategorii książki), Szafa Pełna Książek (księgarze), Spółdzielnia Ogniwo (klimat) i Café NOWA Księgarnia (wydarzenia).

Wyjątkowy, bo wirtualny charakter miały ubiegłoroczne edycje dwóch największych krakowskich festiwali literackich. Trzynasta już odsłona Festiwalu Conrada (19–25 października), której gośćmi byli m.in. Elif Şafak, Etgar Keret, Roy Jacobsen i Adeline Dieudonné, zrealizowana została wirtualnie na Facebooku i platformie PLAY KRAKÓW, odnotowując łącznie ponad 80 tys. wyświetleń i prawie 600-tysięczny zasięg postów z udostępnionymi materiałami wideo.

Zwieńczeniem festiwalu była tradycyjnie gala Nagrody Conrada wręczanej corocznie decyzją

czytelniczek i czytelników autorce lub autorowi najlepszego literackiego debiutu. Laureatką Nagrody została Dorota Kotas, autorka książki „Pustostany” opublikowanej przez Wydawnictwo Niebieska Studnia. Festiwal został wzbogacony o szereg wydarzeń towarzyszących, takich jak kontynuacja innowacyjnego projektu łączącego świat literatury i filmu *pod nazwą Word2Picture* czy Kongres Książki, podczas którego dyskutowaliśmy o wyzwaniach stojących przed rynkiem wydawniczym i środowiskiem literackim.

W formie wirtualnej, pod hasłem „Nowy stan skupienia” odbywał się także poetycki Festiwal Miłosza. W efekcie dziewiątej edycji wydarzenia, w księgarniach pojawiło się pięć nowych tomików poetyckich autorstwa znakomitych zagranicznych gości: Agi Mishol, Alice Oswald, Petera Gizzi, Ivana Štrpki i Anthony’ego Josepha. Tomiki ukazały się dzięki współpracy Festiwalu Miłosza z wydawnictwami Pogranicze, a5, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, Instytutu Mikołowskiego i Korporacji Ha!art.

„Życie na Zoomie” to chyba najważniejsze wyzwanie w dzisiejszej edukacji szkolnej, któremu sprostaliśmy wspólnie z organizatorami tegorocznej edycji Festiwalu Literatury dla Dzieci (10–14 listopada). Śmiechu i zabawy na wirtualnych warsztatach było co niemiara, a na zakończenie imprezy poznaliśmy laureatkę Nagrody im. Ferdynanda Wspaniałego dla najlepszej książki dziecięcej. Statuetka psa z kultowych opowiadań Ludwika Jerzego Kerna tym razem powędrowała w ręce Marii Strzeleckiej, autorki książki „Beskid bez kitu” (Libra).

O dobre samopoczucie dzieci i rodziców w warunkach zamknięcia przedszkoli podczas pierwszej fali pandemii KMLU zadbało wspólnie z gośćmi internetowego cyklu „Czytanie na Drugie Śniadanie” (marzec – kwiecień). W 44 odcinkach cyklu emitowanego codziennie na profilu KMLU na Facebooku swoje porcje lektur zaserwowali najmłodszym m.in. Michał Rusinek, Piotr Socha, Joanna Olech i Sylwia Chutnik.

Z zaułków krakowskiego Kazimierza do sieci wyemigrował Festiwal Kultury Żydowskiej (10–17 grudnia), przy którym zrealizowano już po raz piąty pasmo literackie. Zbiegający się z obchodami święta Chanuka termin wirtualnego festiwalu i towarzyszące imprezie hasło: „Ogień” stało się przyczynkiem do rozmów z takimi autorami, jak Anne Applebaum, Mikołaj Grynberg, Wioletta Grzegorzewska czy Shulem Deen.

Warto odnotować nowe formaty wydarzeń takie, jak cykl „Wyszukaj klasyka”, poświęcony mniej lub bardziej zapomnianym krakowskim pisarkom i pisarzom XX wieku. Efektem projektu jest dostępny na platformie PLAY KRAKÓW katalog bezpłatnych materiałów edukacyjnych z unikalnymi archiwaliami poświęcony m.in. Dagny Juel-Przybyszewskiej, Romanowi Ingardenowi czy Annie Świrszczyńskiej.

Nowe czasy to szansa dla nowych technologii, o czym przekonaliśmy się podczas ogólnopolskiej kampanii Czytaj PL! – wirtualnej wypożyczalni książek w formacie elektronicznym. Wychodząc naprzeciw potrzebom odbiorców, w 2020 zostały zrealizowane aż dwie odsłony kampanii, w okresie od 15 kwietnia do 3 maja oraz od 3 do 30 listopada. Tylko jesienią zaangażowało się w nią ponad 47 tys. czytelników z 30 miast, którzy pobrali ponad 110 tys. książek udostępnionych przez współpracujących wydawców. Znalazły się wśród nich m.in. nagradzane „Nie ma” Mariusza Szczygła i „Zimowla” Dominiki Słowik, „Stramer” Mikołaja Łozińskiego czy „Horyzont” Jakuba Małeckiego.

Edukacja literacka zajmuje szczególne miejsce w programie Krakowa Miasta Literatury UNESCO. Na program Kursu Kreatywnego Pisania KMLU złożyło się w ubiegłym roku 12 kursów poświęconych 10 gatunkom literackim, z których skorzystało 126 uczestników, a wśród nich pięciomiesięczny kurs pisania powieści, prowadzony przez wysokiej klasy specjalistów i specjalistki z różnych dziedzin. Książki dwóch uczestniczek kursu – Marii Karpińskiej i Joanny Łopusińskiej – doczekały się już publikacji w wydawnictwach.

Mimo niesprzyjających okoliczności kontynuowaliśmy międzynarodowe programy współpracy i wymiany w ramach sieci Miast Literatury UNESCO i Międzynarodowej Sieci Miast Schronienia ICORN. Wraz z publikacją książki „Powrót do gór. Dziennik z czasu wojny” (Instytut Kultury Willa Decjusza) dobiegł końca dwuletni pobyt rezydencjalny syryjskiej poetki Chulud Szaraf. W ramach Programu Rezydencjalnego KMLU gościliśmy w 2020 roku dwie autorki z zaprzyjaźnionych ośrodków – Barcelony (Ana Llorba) i Reykjavíku (Brynja Hjálmsdóttir).

Nabierają tempa prace przy Centrum Literatury i Języka Planeta Lem. Nowoczesna placówka edukacyjna, której patronem będzie autor „Solaris”, powstanie na krakowskim Zabłociu, na terenie dawnego Składu Solnego, do 2024 roku. Tradycyjne już obchody urodzin mistrza prozy spekulatywnej i najchętniej tłumaczonego polskiego autora wszech czasów uświetniły w 2020 roku m.in. premiery spektakli teatralnych: „Lem vs. Dick” Mateusza Pakuły w Teatrze Łaźnia Nowa, „Solaris” w reżyserii Marcina Wierzchowskiego w Teatrze Ludowym i „Dzienników gwiazdowych” w reżyserii Adolfa Weltschka w Teatrze Groteska. Wydarzeniom tym towarzyszyły dyskusje i konwent popularnonaukowy „Filozofikon” przygotowany przez Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie. Wydarzenia te były zapowiedzią jubileuszu 100-lecia urodzin Stanisława Lema i szeregu wydarzeń i inicjatyw zaplanowanych w ramach rozpoczynającego się właśnie Roku Lema, ustanowionego uchwałą Sejmu RP w efekcie starań wielu instytucji i organizacji.

To tylko niektóre z działań, jakie udało się zrealizować wspólnie z licznymi partnerami w dynamicznym 2020 roku. Można zaryzykować stwierdzenie, że przynajmniej w Krakowie w nowych realiach literatura broni się zaskakująco dobrze. Nie oznacza to jednak, że praca dobiegła końca – przed nami rok 2021, a w nim jeszcze więcej fascynujących literackich wyzwań i ambitnych planów, na czele z przypadającymi we wrześniu obchodami 100. rocznicy urodzin autora „Solaris”.

Więcej informacji: www.miastoliteratury.pl